

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 352/2021-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **F K L stavebná, spol. s r. o.**, SNP 85, Ludanice, IČO 31 104 266, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Bilickým, Farská 8, Nitra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020 takto

rozhodol:

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020 **boli porušené** základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich advokátovi JUDr. Jurajovi Bilickému, Farská 8, Nitra, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. októbra 2020 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Napadnuté uznesenie navrhla zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 375,24 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 352/2021-8 zo 6. septembra 2021 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že Okresný súd Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) prvou výrokovou vetou rozsudku č. k. 4 Cb 70/2016-233 z 15. februára 2019 zaviazal sťažovateľku (žalovanú) zaplatiť [REDAKOVANÉ] v tom čase [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (žalobkyni), sumu 26 371,79 eura s 9,05 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 26 371,79 od 1. februára 2016 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Druhou výrokovou vetou uvedeného rozsudku okresný súd priznal žalobkyni náhradu trov konania proti sťažovateľke v plnom rozsahu.

4. Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 26 Cob 28/2019-297 z 27. júna 2019 rozsudok okresného súdu potvrdil podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) ako vecne správny.

5. Dovolanie sťažovateľky podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože dovolací dôvod podľa § 432 od. 1 CSP nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka s poukazom na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 336/2019 z 9. júna 2020 namieta, že najvyšší súd v napadnutom uznesení svojvoľne a v rozpore s princípom legality dotvoril Civilný sporový poriadok a zjavne nesprávne interpretoval § 432 ods. 2 CSP, čo malo za následok odopretie jej základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Najvyššiemu súdu zároveň vytýka, že o jej dovolaní rozhodol v čase, keď vzhľadom na vyhlásenie konkurzu na majetok žalobkyne uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 2 K 17/2019 zo 7. apríla 2020 uverejneným v Obchodnom vestníku 15. apríla 2020 (ktoré ústavnému súdu predložila ako dôkaz) bolo dovolacie konanie podľa § 47 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“) zo zákona prerušené.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

7. Na ústavnú sťažnosť reagoval najvyšší súd listom č. k. KP 3/2021-411, Nobs 94/2021 z 30. septembra 2021, v ktorom uviedol, že ponecháva rozhodnutie o nej na úvahe ústavného súdu.

8. K uvedenému listu najvyššieho súdu bolo pripojené vyjadrenie sudkyne spravodajkyne senátu, ktorý rozhodoval v napadnutom dovolacom konaní. Z tohto vyjadrenia vyplýva, že sa dovolací súd v plnom rozsahu stotožňuje s dôvodmi uvedenými v odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a v plnom rozsahu na ne odkazuje. Podľa názoru sudkyne spravodajkyne najvyšší súd dospel k správnym záverom a jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k zásahu do základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sudkyňa

spravodajkyňa zároveň upozornila na to, že ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 416/2018 z 5. septembra 2018 konštatoval, že mu nepatrí nahrádzať právne názory najvyššieho súdu a pokiaľ závery najvyššieho súdu v otázke prípustnosti dovolania vzhľadom na skutkový stav nie sú zjavne svojvoľné alebo nelogické či z iného dôvodu ústavne neudržateľné, ústavný súd nemá dôvod do právomoci najvyššieho súdu v otázke ustálenia prípustnosti dovolania na základe prítomnosti zákonom predpokladaného dovolacieho dôvodu zasahovať.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

9. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti upovedomil [REDAKOVANÉ], ktorá je [REDAKOVANÉ], ako zúčastnenú osobu s tým, že má právo vyjadriť sa k nej v lehote 14 dní od doručenia upovedomenia (23. septembra 2021), čo však neurobila.

III.3. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka k vyjadreniu najvyššieho súdu, ktoré bolo riadne doručené jej právnomu zástupcovi (25. októbra 2010), repliku v lehote 10 dní od doručenia výzvy ústavného súdu nepodala.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

11. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky z dôvodu, že nevymedzila dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP (bod 5).

13. Ústavný súd na tomto mieste opätovne pripomína, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

14. Ústavný súd plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01).

15. Ústavný súd považuje dovolanie za priesečník medzi hodnotou jednotnej, práve a len najvyšším súdom pre celé územie zveľaďovanej interpretácie práva, s tým, že účelom § 421 CSP je tvorba, ustáľovanie a presadzovanie ustálenej rozhodovacej praxe a hodnotou ochrany individuálnej pozície účastníkov konania, resp. ochrany individuálnej spravodlivosti strán sporu. Tieto hodnoty (normatívnosť a individuálnosť) sú rovnocenné, nastavené textom zákona (II. ÚS 89/2018). Najvyšší súd je pri rozhodovaní o dovolaní súdom, ktorý okrem rozhodovania o právach a povinnostiach účastníkov konania, „súdi súdy“ s dôsledkami pre účastníkov konaní súčasných i budúcich. Uvedené platí tak pre dovolanie týkajúce sa právneho posúdenia veci (§ 421 Civilného sporového poriadku), ako aj pre dovolanie z dôvodu zmätočnosti (§ 420 Civilného sporového poriadku). Rozhodnutím o dovolaní sa cez interpretáciu vdychuje život právnym normám s dôsledkami pre celé územie Slovenskej republiky (I. ÚS 336/2019).

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne, pretože najvyšší súd vo svojom rozhodnutí nielenže zjavne nesprávne interpretoval § 432 ods. 2 CSP, ale o dovolaní rozhodol v čase, keď vzhľadom na vyhlásenie konkurzu na majetok žalobkyne uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 2 K 17/2019 zo 7. apríla 2020 uverejneným v Obchodnom vestníku 15. apríla 2020 bolo dovolacie konanie podľa § 47 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. zo zákona prerušené (bod 6).

17. Vzhľadom na tieto námietky sťažovateľky ústavný súd v uznesení č. k. I. ÚS 352/2021-8 zo 6. septembra 2021, ktorým ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu (bod 2), uviedol, že v ďalšom konaní bude potrebné zistiť predovšetkým to, či sa najvyšší súd ústavne súladným spôsobom vysporiadal s prekážkou dovolacieho konania spočívajúcou vo vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka, t. j. žalobkyne.

18. Sťažovateľka ústavnému súdu preukázala, že Okresný súd Prešov uznesením č. k. 2 K 17/2019 zo 7. apríla 2020 uverejneným v Obchodnom vestníku [REDAKOVANÉ] rozhodol tak, že „I. vyhlasuje konkurz na majetok dlžníka: [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], II. ustanovuje [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]...“.

19. Najvyšší súd sa k otázke vymedzenej ústavným súdom v bode 17 tohto nálezu vo svojom vyjadrení (bod III.1.) nevyjadril ani nepripojil dôkaz, z ktorého by vyplýval relevantný prejav vôle správcu na pokračovanie v dovolacom konaní po vyhlásení konkurzu (bod 18).

20. Ústavný súd konštatuje, že problematikou konkurencie právomoci dovolacieho súdu a konkurzného súdu sa zaoberal už v náleze č. k. I. ÚS 393/2012 z 12. decembra 2012 (ZNaU 53/2012), ktorým judikoval, že „Pokiaľ zákon o konkurze a reštrukturalizácii v § 47 ods. 1 ustanovuje, že súdne konanie sa prerušuje, táto procesná norma je prekážkou ďalšieho konania dovolacieho súdu, ktorý v dôsledku zákonného prerušenia konania nemôže vo veci ďalej konať a už vôbec nemôže vo veci meritórne rozhodnúť, a to ani vtedy, ak zistí, že dovolanie je dôvodné a je na mieste zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu. Subjektívna ne/vedomosť dovolacieho súdu o prerušení konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu je pritom rovnako právne irelevantná, keď

účinnosť prerušenia konania nastáva objektívne nezávisle na poznaní tejto skutočnosti konajúcim dovolacím súdom. *De lege lata* pritom platí, že súd môže v prerušenom konaní pokračovať iba na návrh správcu, ktorý sa takto stáva *dominus litis* a jedine od jeho iniciatívy závisí prípadné pokračovanie v prerušenom konaní.“.

21. V tejto súvislosti aj podľa právnej teórie (napr. *Đurica, M.* Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 456 – 471) ...hmotnoprávne účinky vyhlásenia konkurzu zasahujú do práv a povinností úpadcu a tretích osôb a spôsobujú zmenu či zánik práv, ktoré im vyplývajú zo zmlúv alebo z príslušných právnych predpisov, alebo vyvolávajú vznik nových práv a povinností. Procesnoprávne účinky zasahujú do procesných práv úpadcu a ďalších účastníkov konania, ale aj do oprávnenia príslušného štátneho orgánu pokračovať v konaní. Ďalšie právne dôsledky môžu vyplývať z procesného predpisu, ktorý upravuje príslušné konanie... V prerušených konaniach je možné pokračovať len na návrh správcu bez ohľadu na to, či úpadca je v sporovom konaní na strane navrhovateľa, alebo odporcu. Správca sa podaním návrhu na pokračovanie v konaní stáva *ex lege* účastníkom konania, a preto príslušný orgán nevydáva o tom rozhodnutie. Účastníkom konania je konkrétny správca, ktorého súd alebo iný orgán musí presne identifikovať s uvedením sídla kancelárie a za meno alebo názov správcu súd alebo správny orgán uvedie presné označenie úpadcu (u právnických osôb s dodatkom „v konkurze“)... Ak správca nepodá návrh na pokračovanie v konaní, úpadca ostáva účastníkom konania v prerušenom konaní. Súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu, ktorý patrí úpadcovi, sa môžu po vyhlásení konkurzu začať len na návrh správcu. Napríklad správca bude podávať návrhy na začatie konaní, v ktorých bude vymáhať pohľadávky úpadcu voči jeho dlžníkom, na odporovateľnosť alebo neplatnosť právnych úkonov a pod. Voči správcovi, ktorý bude v sporovom konaní na strane odporcu, je možné podať návrh na začatie konania len vtedy, ak to umožňuje tento zákon (napr. o určenie pohľadávok, o vylúčenie majetku zo súpisu). Rovnako možno začať konanie aj z podnetu príslušného orgánu, ak to vyplýva z procesného alebo iného predpisu. Účastníkom konania je namiesto úpadcu správca. K prerušeniu konania o nárokoch, ktoré sa týkajú majetku patriaceho do konkurznej podstaty alebo ktoré majú byť uspokojené z tohto majetku, dochádza zo zákona – vyhlásením konkurzu na majetok dlžníka. Súd túto skutočnosť poznamená do príslušného spisu, len čo sa o nej dozvie. Ak sa to ukáže pre ďalší priebeh konania potrebné, bezodkladne o tom upovedomí správcu konkurznej podstaty a účastníkov tohto konania; žiadne vlastné rozhodnutie o prerušení konania nevydáva. Ak bolo konanie prerušené v čase, keď účastníkom plynula lehota na podanie odvolania, odporu alebo námietok, nenadobudne súdne rozhodnutie právoplatnosť...»

22. Keďže sudcovia sú pri výkone svojej funkcie (teda i pri svojom rozhodovaní) viazaní len Ústavou Slovenskej republiky, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a zákonom (§ 2 ods. 3 prvá veta zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ústavnému súdu neostáva než konštatovať, že najvyšší súd v rozpore s ústavným imperatívom konal iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy), v danej veci konal a rozhodol vtedy, keď vzhľadom na účinky vyhlásenia konkurzu na majetok žalobkyne uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 2 K 17/2019 zo 7. apríla 2020 (bod 16) bolo dovolacie konanie *ex lege* prerušené, a to bez toho, aby pokračovanie v konaní inicioval správca, čím sa dopustil závažného procesného pochybenia.

23. Ústavný súd považuje námietku sťažovateľky o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za opodstatnenú, keďže najvyšší súd jej (na rozdiel od žalobkyne, ktorá je v konkurze) neposkytol zákonnú a spravodlivú súdnu ochranu (v rovine zákonom prerušeného konania), keď o dovolaní rozhodol s účinkami skončenia dovolacieho konania, hoci mu v tom bránila prekážka prerušeného konania.

24. Na skutkovom základe uvedenom v bodoch 16 až 23 tohto nálezu ústavný súd podľa § 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Obdo 114/2019 z 30. júla 2020 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), preto napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

25. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

26. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

27. Pod vrátením veci na ďalšie konanie je v danom prípade potrebné rozumieť vrátenie veci najvyššiemu súdu do štádia prerušeného konania o dovolaní sťažovateľky, pričom ďalší osud dovolacieho konania bude závisieť od naplnenia predpokladov jeho pokračovania ustanovených v relevantných ustanoveniach zákona č. 7/2005 Z. z.

28. V tejto súvislosti ústavný súd najvyššiemu súdu pripomína, že aj podľa čl. 2 ods. 1 a 2 CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

VI.

Trovy konania

29. Trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania (§ 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Za trovy konania môžu byť považované iba také výdavky, ktoré sú preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené, ak vznikli v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

30. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádza z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“),

podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak ods. 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2019 predstavovala sumu 1 062 eur.

31. Ústavný súd preto v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti vykonané v roku 2020) v sume 177 eur za jeden úkon a dva režijné paušály v sume 10,62 eur za jeden paušál, ktorú zaviazal uhradiť najvyšší súd právnemu zástupcovi sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu